

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

2021

Lucie Zelinková

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**STUDIUM V OBLASTI PEDAGOGICKÝCH VĚD PRO UČITELE
ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ, PRAKTICKÉHO VYUČOVÁNÍ A
ODBORNÉHO VÝCVIKU**

2021-2022

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Lucie Zelinková

Název práce

**Šikana se zaměřením na kyberšikana pedagogických pracovníků
na soukromé střední škole 1.KŠPA**

2021

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená závěrečná práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval(a) samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal(a), v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Lucie Zelinková

Anotace

Závěrečná práce se zabývá šikanou a kyberšikanou pedagogických pracovníků na soukromé střední škole 1.KŠPA. V teoretické části se objevují modely, kdy se agresorem stává žák, rodič, kolega. Praktická část se věnuje řízeným rozhovorům s respondenty, kde je učitel konfrontován s kyberšikanou na střední škole. Cílem kvalifikační práce je zjištění míry povědomí potenciálních obětí kyberšikany pedagogů od žáků nebo kolegů, potažmo vedení na střední škole.

Klíčová slova

Agrese žáka, bossing, bullying, kyberšikana, mobbing, řízené rozhovory, střední škola a kyberšikana, šikana pedagoga, učitel jako oběť

Anotace

The final thesis is „cyberbullying pedagogical staff on private high school 1.KŠPA.“ In the teoretical parts of thesis models appear in which student, parent, colleague becomes an agressor. The practical part is devoted to controlled interviews with respondents, where the teacher is confronted with bullying at high school. The aim of the qualification work is to determine the level of awarnes of potential victims of teachers been bulying by students and colleagues and the management in the high school in Kladno and Prague hence of management at the University.

Klíčová slova

Student aggression, bossing, bullying, cybrbullying, mobbing, guided interviews, teacher bullying, high school and cyberbullying, teacher as a victim

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 ŠIKANA A JEJÍ DEFINICE	8
2 TYPY ŠIKANY A JEJICH DEFINICE	12
3 KYBERŠIKANA V PEDAGOGICKÉM PROSTŘEDÍ.....	14
PRAKTICKÁ ČÁST	16
4 ŘÍZENÉ ROZHOVORY	16
4.1 ŘÍZENÝ (STRUKTUROVANÝ) ROZHOVOR	16
4.1.1 Popis zkoumaného vzorku na obou školách 1.KŠPA Kladno a Praha	16
4.1.2 výběr respondentů.....	17
4.1.3 záznam zpracování rozhovoru	17
4.1.4 obsah strukturovaného rozhovoru.....	17
5 ŘÍZENÉ ROZHOVORY S UČITELI NA STŘEDNÍ SOUKROMÉ ŠKOLE	
1. KŠPA.....	18
6 VÝSLEDKY ŘÍZENÝCH ROZHOVORŮ	28
ZÁVĚR	29
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	30
SEZNAM ZKRATEK	32
SEZNAM PŘÍLOH.....	33

ÚVOD

Tématem závěrečné práce je šikana, a to především kyberšikana ze strany žáka k učiteli. V teoretické části je vypsána problematika převážně kyberšikany, která se díky rozšíření technologií v pedagogické praxi stále více stupňuje. Žáci, ale i učitelé díky neosobnímu způsobu komunikace občas ignorují i mravní pravidla.

Je třeba porozumět a naučit se etice a pravidlům ve virtuálním světě na internetu i přes různá zařízení, jakými jsou mobil nebo počítač tzv. „zbraně hromadného ničení“. Tato práce zahrnuje informace, které by mohl potřebovat kantor i žák k porozumění šikany jako takové, a skutečnost, že by ji neměla ani jedna ze stran brát na lehkou váhu. Je potřeba upozornit na možnosti řešení pozdějších problémů šikany s policií nebo ředitelstvím školy. Učitel sice může sám pracovat na posílení své odolnosti vůči negativním vlivům šikany, které mu zneprůjemňují práci, bez pomoci se však neobejde. Z tohoto důvodu se práce zabývá jak problematikou učitele a žáka, tak zároveň interakcí mezi kolegy a nadřízenými, potažmo vlivem sociálního prostředí na střední soukromé škole.

V praktické části se text pomocí řízených rozhovorů zabývá šikanou ze strany žáků k učiteli na střední škole, kdy se vyskytl například jeden z typů šikany a to kyberšikana. V první části se jedná o formu řízených rozhovorů s respondenty, kteří si prošli zkušeností se šikanou. Respondenti zde popisují události, které se staly na střední škole, kde působí jako učitelé, kteří měli osobní zkušenosti se šikanou nebo kyberšikanou. V řízených rozhovorech je poukázáno celkově na problém šikany na středních školách a dotazy jsou kladeny i na povědomí o šikaně a kyberšikaně učitelů.

Cílem závěrečné práce je především rozšířit povědomí o šikaně pedagogů od žáků, kolegů nebo svých nadřízených na středních školách a díky uceleným poznatkům přesvědčit pedagogy o nutnosti řešení problematiky šikany v pedagogickém prostředí. Dále napomoci nalézt možnosti, jak tyto situace řešit, pomocí ověřených zdrojů z nejnovější literatury a také zkušenostmi z pozorovaných šikanózních situací.

Učitelé si díky této práci mohou vyhledat informace, potřebné k řešení problémů se šikanou ve školním i domácím prostředí. Dozví se více o kyberšikaně a problémech s ní spojených, dále o bossingu a moggingu, které hovoří o šikaně od kolegů a nadřízených.

Práce je zaměřená na prostředí učitele na střední soukromé škole, kde žáci používají šikanu různými způsoby. Ty ani po několika letech nejsou uváděné v zákoně jako trestná činnost, a to i přes to, že ve většině případů se jedná o vyhrožování, které už je vydáváno za trestný čin.

Postavení učitele se postupem času stále mění. Z toho plyne, že je potřeba naučit žáky určitým normám. Není zřejmé, zda vystačí střední škola pouze se školním řádem, jelikož v něm například může stát, že škola zakazuje používání elektroniky při vyučování, avšak nemůže v plné míře zakázat její využívání o přestávkách nebo ve volném čase. A tím se dostáváme ke kyberšikaně, kterou může žák použít i z pohodlí svého domova, například na sociálních sítích nebo přes soukromé emaily vyučujících.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ŠIKANANA A JEJÍ DEFINICE

„Jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně týrá a zotročuje spolužáka či spolužačky a používá k tomu agresi a manipulaci.“¹

Šikana probíhá jako patologické chování, tím způsobem, že žáci porušují školní pravidla a naplňují podstatu trestných činů. Takovou šikanu z praktického hlediska dělíme na několik možných až trestných činů agrese a manipulace. Jsou jimi fyzická agrese, slovní agrese a zastrašení zbraní, krádeže, násilí, příkazy, ničení a manipulace s věcmi.²

Skupinová dynamika šikanování

Během let zkoumání došlo k pěti stupňům schéma, které pro práci s dynamikou skupiny šikanování bylo velmi užitečné. Ve zkratce schéma zachycuje negativní proces, který ničí vztahy mezi členy třídní skupiny.

Prvním stupněm je zrod ostrakismu. U ostrakismu jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kde se člen (tzv. obětní beránek, outsider, černá ovce a tak dále) necítí dobře, není oblíbený u ostatních. Tato situace pro žáka vytváří zárodeční podobu šikanování a je zde riziko dalšího negativního vývoje.

Druhý stupeň nastane, když se ostrakismus dostane do dalšího vývojového stádia. Ve chvíli, kdy stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci instinktivně sloužit jako jeho ventil. Žáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity před písemnou zkouškou a třeba i jen chození do školy je obtěžuje. V té chvíli se manipulace mezi žáky stupňuje a projevuje se fyzická agrese. Takových případů je mnoho, jako rivalita ve skupině.

¹ KOLÁŘ, M., *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997, Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-123-1

² ČERMÁK, I., *Lidská agrese a její souvislosti*. 1.vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999, 204 s. ISBN 80-902614-1-8.

Třetí stupeň už je o fyzické agresi a o systematickém šikanování pro skupinu agresorů, kteří si hledají nejvhodnější oběť. Jde o žáky slabé. V tomto klíčovém momentu šikanování se rozhoduje o počátečním stadiu, které se přehoupne do stadia pokročilého.

Ve čtvrtém stupni, když není ve skupině silná pozitivní podskupina (tzv. slušných žáků), pak činnost agresorů může dále pokračovat, a dokonce se i zvětšovat. Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. Málo kdo se poté dokáže agresorovi postavit. Navazuje na to chování ostatních ve třídě, kdy se všichni i ti nejhodnější začnou chovat krutě. Aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají přitom uspokojení.

Pátý stupeň je poslední a jde o tzv. stadia vykořisťování. Žáci jsou rozděleni do dvou skupin, na tu s agresory pojmenovaní „otrokáři“ a na oběti šikany nazvaní „otroci“. Otrokáři sebe sami považují za nadlidi a otroci jsou jako jejich poddaní (podlidi). Otrokáři na otroky používají cokoli, co mohou využít, jako materiální věci (peníze a osobní věci), po jejich tělo nebo city. Důkazem úplné moci je bolest otroků a oni nejsou schopní se bránit. Brutální násilí je pro otrokáře normálním a rutinní záležitostí, dokonce je to pro ně humorné. Agresorům chybí pocit viny a nemají soucit s obětí. Otroci (oběti šikany) jsou stále závislejší a ochotnější dělat cokoli jim otrokář řekne. Neúnosnost utrpení obětí šikany je následné záškoláctví, vymyšlenou nemocí, a nakonec i pokusem o sebevraždu.³

Následky šikanování

Máme čtyři hlavní destruktivní účinky šikanování na obětech (žácích). Jsou jimi: Poškození fyzického a psychického zdraví obětí, dále fixování antisociálních postojů u agresorů, ztráta iluzí o společnosti u ostatních členů skupiny a čtvrtým účinkem je snížený efekt pedagogického působení u skupiny jako celku.

Šikanování způsobuje u oběti nezměrné fyzické a psychické trápení, které nelze zprostředkovat někomu, kdo něco podobného nezažil. Poškozuje často dlouhodobě

³ KOLÁŘ, M., *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997, Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-123-1

a někdy i trvale psychické a tělesné zdraví. Při formách brutálních a v pokročilých stádiích ohrožuje i život oběti.

Účinek na iniciátory a aktivní účastníky šikanování je stejně vážný, i když poněkud jiný, a ne tak zjevný. Jejich deficit se především v mravním a duchovním vývoji výrazně prohlubuje. Z agresora se stává tzv. „charakterový mrzák“, u něhož se s povážením upevnily antisociální postoje a celková připravenost pro trestnou činnost. Agresor nepocituje sílu společnosti ve vynucování obecných pravidel správného chování vůči svým bližním. Nikdo mu nedal jasně najevo, co nesmí dělat a že zasahuje do života druhého člověka.

Pokud se žáci přímo neúčastní šikanování, ale jsou svědky bezpráví, ztrácejí iluze o společnosti, která by každému člověku měla zajistit ochranu proti jakékoli formě násilí. Jsou konfrontováni s faktem, že se s tím nedá nic dělat, že autority nejsou schopny zajistit ochranu a bezpečí slabým. Mravní i zákonné formy jsou zcela bez zábran překračovány, aniž by to pro agresory znamenalo jakoukoli komplikaci. Nic se neřeší a obdobně potom přistupují k násilí a k porušování zákona v budoucnosti. Nedělají vůbec nic a jsou pasivní a apatičtí nebo poté sami zkouší šikanu. Už vědí, jak se taková šikana provádí.

Probuzení a nastartování šikanování je závažnou překážkou pedagogických snah o výchovný a výukový růst skupiny a jejích jednotlivých členů. Skupina přemožená šikanováním zcela ztratí výchovnou funkci, jakou má zdravá komunita. Všichni členové této komunity v tomto případě třídy žáků jsou v různé míře poškozováni. Výukový efekt je v takové nemocné skupině minimální.

Ve čtvrtém stupni šikanování jsou velmi závažné všechny následky, dotýkající se celé osobnosti a můžou mít i celoživotní následky. V nejkrajnějších případech, kdy oběť šikanu nedokáže unést.

Už v počátcích šikanování se zanechávají bolestivé stopy na žácích, kteří se nedokázali bránit ani potlačit strach z agresora. Psychosomatické potíže se může oběť trápit mnoho let, někdy i po celý život. Vždy si vzpomenu na mé prarodiče přesněji na mou babičku, která měla na střední škole šikanu slovní a také ve formě vydírání, kdy jí spolužačky nutili platit za to, co chtěli a zavírali jí na toaletách. Trauma, které v té době

nikdo neřešil se objevilo i v její profesi, kdy jí její kolegyně připomínala agresory ze školy. Což znamená, že i po několika letech se šikana dostala do jejího podvědomí, a tak měla poruchy spánku, což vyústilo v psychické problémy.

Jednou z věcí, jak všem těmto účinkům předejít je například domlouvání a vysvětlení žákům všechny souvislosti a důsledky šikanování.⁴

Prevence šikany

Hlavním problémem s šikanou je ta, že je prakticky bez postihu. Dost často je šikana brána jako přestupek vzhledem k věku dítěte. Jakožto učitelka v tomto případě vidím velký problém, a to z toho důvodu, že žák nikdy není plně potrestaný a tím, že se mu takové chování promine, bude student takové chování brát za normální až běžnou záležitost.

Z důvodů výše uvedených by bylo dobré, mít v každé škole systém, který by napomáhal ke zmenšení případů šikany jako takové. Dále školení, jak pro učitele, tak přednášky pro žáky. Na Kladně je jedna škola, kde mají právě vytvořen tento systém a online přednášky vázané na šikanu, ale i jiné problémy s žáky při vyučování i mimo ni. Na Soukromé střední škole 1.KŠPA ale takový systém není.

⁴ KOLÁŘ, M., *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997, Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-123-1

2 TYPY ŠIKANY A JEJICH DEFINICE

Mobbing bývá obecně vymezován jako specifická forma šikanování, která se odehrává mezi jedinci v přibližně stejné společenské pozici. Například ve Španělsku, Polsku nebo Německu, je tento termín užíván jako ekvivalent pojmu šikana v různých formách (šikana jako české synonymum pojmu bullying), ale z hlediska chápání a postupného etablování pojmu v české odborné terminologii nepostihuje výraz šikana zcela podstatu mobbingu a nelze je proto zaměňovat. Pro pochopení veřejnosti se jako možný český ekvivalent pojmu užívá sousloví šikana na pracovišti; v užším pojetí pak užíváme pojem mobbing jako psychické násilí mezi osobami v relativně stejné nebo podobné pracovní linii. Vycházíme z modelu pojetí mobbingu v německy mluvících zemích (viz např. Leymann, 1993; Albrecht, 2010), které jsou nejbližší vnímány v českých podmínkách. Zásadní rozdíly mezi šikanou a mobbingem můžeme vnímat ve třech základních aspektech, a to z hlediska prostředí a společenství, kde se jev převážně vyskytuje, dále z hlediska formy agrese ve vztahu k oběti a specifických znaků útoku.⁵

Nejznámější dělení šikany na pracovišti vytvořil profesor Leymann. Bossing rozdělil do pěti kategorií, které jsou rozděleny podle závažnosti útoků. Za šikanu na pracovišti považuje takové chování, které se děje minimálně jednou za týden, po dobu alespoň šesti měsíců. Jedná se o šikanu ze strany nadřízeného, který vyvíjí tlak na podřízeného, vynucuje si tak přizpůsobení, poslušnost anebo chce podřízeného vypudit z pracovního místa.⁶

U stalkingu je typickým projevem nebezpečného pronásledování to, že pachatel systematicky obtěžuje oběť nevyžádanou a nechtěnou pozorností.⁷ Student, který provádí stalking na učitelích může být stejně tak provozovatelem kyberšikany, která je se

⁵ ČECH, T., 2011. *Mobbing jako negativní fenomén v prostředí základních škol*, Škola a zdraví pro 21. století, Masarykova univerzita Brno, ISBN 978-80-210-5448-6

⁶ Zdroj: [online] © 2019 *Šikana na pracovišti* [online cit. 2019-19-11] Dostupné z <https://www.dustojnepracoviste.cz/o-sikane/sikana-na-pracovisti>

⁷ Zdroj: [online] © 2008 *Co je to stalking a cyberstalking* [online cit. 2008-17-5] Dostupné z <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/kyberstalking/66-23>

stalkingem přímo spojena. Pokud student sleduje učitele na sociálních sítích následně se dostává třeba do soukromých sítí, popřípadě emailů učitele, může se tak jisto jednat o stalking a kyberšikanu zároveň. Dnes je kladen velký důraz na GDPR, podle kterého je nařízeno neposkytovat údaje, které nechceme nikde uvádět. Je proto důležité se chránit a zabezpečit se před ostatními, aby neměli možnost dostat se do soukromí v kyberprostoru, do kterého by se žák mohl dostat.

Z psychologického hlediska je zřejmou skutečností, že pokud by děti nemuseli na vyučování do školy, k většině šikanování by nikdy nedošlo, to se ovšem nedá říct o kyberšikaně, ta je určitým způsobem výjimkou přesto, že počátek je vždy mezi zdmi školy. Školská zařízení mají velmi důležitou úlohu a odpovědnost k tomu, aby předcházela tomuto chování žáků a aby se s ním správně vyrovnala ve chvíli, kdy nastane. Různé poznatky například minimalizace šikany napomáhá tomu, aby dramaticky klesal výskyt jakéhokoli typu nebo druhu šikany. Ve chvíli, kdy budeme minimalizovat šikanu ve školách nebude docházet k problémovému chování vycházející ze školy a mimo ni.⁸

Šikana se v menší či větší míře vyskytuje v každém školském zařízení. Škola, která velký výskyt přiznává je ta osvětlená naopak ta, co popírá její výskyt signalizuje nebezpečí.⁹

⁸ FONTANA, D., 2014. *Psychologie ve školní praxi*, příručka pro učitele, Praha: 4. vydání, Portál, ISBN 978-80-262-0741-2

⁹ UDATNÁ, J., 2008. *Minimalizace šikany*, shrnutí pilotního projektu [informační a propagační brožurka]. 1. vyd. Aisis, Kladno. ISBN 978-80-904071-2-1

3 KYBERŠIKANA V PEDAGOGICKÉM PROSTŘEDÍ

I v minulosti je možné zaznamenat četné protispolečenské činy, ovšem dnešní rychlost a množství informací má svůj dopad na zvyšující se počty problémových jedinců. Televize a média jsou nebezpečná tím, že zachycuje zkreslenou skutečnost a může ji sledovat i ne úplně gramotný student. Již od předškolního věku získávají děti a mládež řadu zkušeností, které nejsou korigovány realitou. Právě průměrní i podprůměrní studenti upřednostňují na obrazovce kriminální témata, násilí a pohlavní styk. Nastala takto od vzniku knihtisku největší změna ve společnosti, takže je možno mluvit přímo o „internetové revoluci“.¹⁰

Důvody ke kyberšikaně

Jedním z nejčastějších důvodů pro kyberšikanu je pak odplata. Oběti tradiční šikany mohou hledat způsob, jak se agresorovi ze školního prostředí pomstít způsobem, který zajistí anonymitu, čímž znemožní další odplatu ze strany agresora. Z výzkumu Hinduji a Patchina hned za odplatou následuje možnost, že si to oběť vlastně zasloužila a podle agresorů je kyberšikana pouze legrace. Je také často uváděn výrok „Nechtěl jsem mu ublížit“. Agresoři si totiž často neuvědomují, že mohou obětem způsobit kyberšikanou větší újmu než při běžné šikaně ve třídě. Tímto způsobem se také často z kyberšikany stává kyberškádlení, který má jen krátký průběh. Častým důvodem pro agresi je šance získání pozornosti druhých, ale na rozdíl od školní šikany se agresoři chtěli cítit lépe sami za sebe v online prostředí pomocí například emailů. Agresor se tak stává anonymní a zdánlivě také nedotknutelný.¹¹

¹⁰ MONATOVÁ, L., 1996. *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*, Paido-edice pedagogické literatury, Brno. ISBN 80-85931-20-6

¹¹ ČERNÁ, A., 2013. *Kyberšikana, průvodce novým fenoménem*, Grada, Praha. ISBN 978-80-247-4577-0

Proškolený pracovník, často metodik školní prevence na podkladě kvalifikovaného odhadu studia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka. Je to postup, který uplatňujeme u všech typů šikany, kyberšikana zde není výjimkou. Je plně v kompetenci školy, zda využije kázeňských trestů a jestliže kyberšikana neprobíhá při výuce a na půdě školy, potom šikana nemusí být přímo řešena školou.

Pokud je učiteli vyhrožováno pomocí kyberšikany je potřeba ukončit komunikaci, nereagovat, neodpovídat agresorovi, nesnažit se útok vrátit, případně se nějak domluvit. Je potřeba uchovat důkazy pomocí například klávesové zkratky Print Screen a poté překopírovat do dokumentu. Postupujeme dále tak, že dokument vytiskneme jako důkazní materiál. Je důležité kybernetický útok oznámit odborníkovi ve škole a podle toho, v jakém je stavu kyberšikana, je také možné se obrátit na policii.

Prevence

Je smysluplné, aby naše pomoc a případné předejití kyberšikany vycházelo z metodiky léčby šikany jako takové, zejména té školní. Velkých rozdílů mezi šikanou a kyberšikanou je tradiční nepřímá šikana a ta se děje tváří v tvář, a především v prostoru třídy, zatímco kyberšikana se odehrává bez přímého kontaktu v kyberprostoru neboli mimo školu a často i v prostoru domova oběti. Kyberšikana využívá oproti nepřímé šikaně mnohem účinnější zbraně hromadného ničení, jako jsou internet a mobil. Tyto prostředky způsobují nové těžkosti a komplikace při diagnostice a léčbě tohoto fenoménu zvanému kyberšikana. Proto je důležité o něm co nejvíce vědět a umět mu čelit, také se o něm bavit a vyhledávat nové informace a možnosti jeho předejití v praxi.¹²

¹² ROGERS, V., 2011. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*, Portál, Praha. ISBN 978-80-7367-984-2

PRAKTICKÁ ČÁST

4 ŘÍZENÉ ROZHOVORY

4.1 ŘÍZENÝ (STRUKTUROVANÝ) ROZHOVOR

Jde o jednu z výzkumných metod, která využívá komunikaci mezi respondentem a tazajícím. U této metody se vychází z předem připraveného postupu, který je strukturovaný, proto strukturovaný řízený rozhovor. Respondentovi se zde kladou otázky, na které musí odpovědět vlastními slovy, jde tedy o ústní komunikaci, která by se měla zaznamenat nejlépe na nahrávací zařízení. Při rozhovorech jsem používala diktafon na mobilním zařízení a poté doslovně napsala do závěrečné práce. Smyslem řízeného rozhovoru je tedy získání odpovědí na předem připravené otázky. Ty stejné otázky jsou kladeny všem respondentům stejně. Občas jsou obohaceny doplňujícími dotazy, aby měl respondent možnost plně odpovědět k danému tématu otázek. Pomocí řízeného rozhovoru bylo nutné zjistit informace z oblasti šikany a kyberšikany na střední soukromé škole 1.KŠPA.

4.1.1 POPIS ZKOUMANÉHO VZORKU NA OBOU ŠKOLÁCH 1.KŠPA KLDNO A PRAHA

Výzkumná část byla zaměřena na dvě střední soukromé školy 1.KŠPA Kladno a Praha. Třetí školu 1.KŠPA v Litoměřicích jsem záměrně nezačlenila do zkoumaného vzorku, jelikož na této škole občas pracují stejní učitelé, jako na Pražské nebo Kladenské střední škole, se kterými jsem měla tu čest vést řízené rozhovory.

Škola má dlouholetou tradici se zaměřením na kreativitu a kvalitu. Má základní i střední školu denního, distančního a dálkového studia se zajímavým výběrem oborů. Obory vyučované na obou školách jak v Praze, tak na Kladně jsou, ekonomika a podnikání, cestovní ruch, informační technologie a grafický design.

V praktické části jsem si vybrala pět učitelů, z toho tři učitelé na střední škole na Kladně a dva učitele, kteří učí v Pražské 1.KŠPA.

4.1.2 VÝBĚR RESPONDENTŮ

K získání dat na praktickou část práce byli vybráni učitelé jak na Kladenské střední soukromé škole, tak na pražské 1.KŠPA. Především jsem chtěla zaznamenat poznatky a dojít k cíli tím, že vyslechnu učitele, kteří učí nebo učili na obou školách nebo mají s oběma zkušenost například z maturit, při kterých se učitelé mezi sebou střídají.

4.1.3 ZÁZNAM ZPRACOVÁNÍ ROZHOVORU

Z vícero variant, jako bylo zapisování nebo zapamatování si odpovědí od respondenta byla zvolena metoda, se kterou všichni respondenti souhlasili, a to záznam na diktafon na mobilním zařízení. Tato technika byla zvolena z důvodu, aby nedošlo ke zkreslení nebo ztrátě informací při záznamu momentálního rozhovoru. Rozhovor byl poté přepsán jako doslovný a jednotlivé záznamy jsou uvedeny v příloze č. 1. Ze všech rozhovorů byly následně vybrány odpovídající informace použité na ověření sledovaných faktorů.

4.1.4 OBSAH STRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU

1. Jak se jmenujete, Váš věk a na jaké škole pracujete?
2. Jak dlouho ve svém oboru pracujete a jaký předmět učíte?
3. Setkal/la jste se s kolegou, který byl šikanován žákem nebo kolegou?
4. Zažil/la jste někdy nějakou šikanu na Vaši osobu?
5. Pokud jste se v minulosti setkal/la se šikanou, jaký druh šikany to byl?
(kyberšikana, mobbing, bossing, stalking)
6. Zmínil/la jste se někdy o šikaně ve škole?
7. Jaký postup byste použil/la na vyřešení šikany a přesněji kyberšikany na Vaši osobu?
8. Jaký by mohli mít žáci, kolegové nebo nadřízení motiv k šikanování Vaší osoby?
9. Napadá Vás, jak šikaně a kyberšikaně předejít?
10. Byl/la jste někdy proškolen/na o prevenci proti šikaně nebo kyberšikaně ve školním zařízení?

5 ŘÍZENÉ ROZHOVORY S UČITELI NA STŘEDNÍ SOUKROMÉ ŠKOLE 1. KŠPA

ROZHOVOR S UČITELKOU POČÍTAČOVÉ GRAFIKY 1. KŠPA PRAHA

1. Jak se jmenujete, Váš věk a na jaké škole pracujete?

Jsem Magistra umění Daniela Herodesová, je mi 27 let a pracuji na 1.KŠPA V Praze a půl roku jsem pracovala na 1.KŠPA na Kladně.

2. Jak dlouho ve svém oboru pracujete?

Pracuji pátým nebo šestým rokem, učím historii písma, navrhování a praktické cvičení, hlavně grafický design.

3. Setkala jste se s kolegou, který zažil šikanu na vlastní osobu?

Jestli jsem zažila šikanu kolegy? Ano zažila. Vlastně jedna třída, kde byly jen samé dívky, málo kluků, tak oni byli taková silná třída, šikanovali jednoho mého kolegu. Často měli narážky na jeho mužství, bylo to vulgární kolikrát a on byl z toho nešťastný z té třídy. Vůbec ho to učení kvůli tomu nebavilo. Různě si ho dobírali, při hodinách ho fotili, nahrávali to a různě se mu posmívali. Už ani nevím kvůli čemu, i když jsme to v té době mezi kolegy řešili, ale byli na něj zlí a bál se na hodiny chodit a nechtěl je učit. Byla to jen tato jedna třída a byl to ročník, kteří už před pár lety odmaturoval. Ani nevím, čím to bylo, ale ponižovali ho, jako nebylo to hezký. Ne že by ho nějak fyzicky napadali, ale jako kolikrát třeba namazali kliku mýdlem nebo na židli něco dali, to vlastně dělali. Oni se tím hlavně netajili oni to všem říkali, a tak se to dostalo i ke mně, k mé mamce a my jsme to s ostatními učiteli řešili. Holcám jsme řekli, že takhle to nejde, tak se trochu zklidnili. Opravdu jsme jim dost domluvili, ale on se jim nebyl schopný ani ubránit. Bylo to fakt ošklivý nebylo to vůbec hezký.

4. Zažila jste někdy šikanu na Vaši osobu?

Od studentů jsem nikdy šikanovaná nebyla, maximálně nějaké to škádlení, pouze byla ze začátku problém s autoritou, jelikož jsem v době nástupu byla poměrně mladá. Občas mě nerespektovali, ale šikana to nebyla.

5. Pokud jste v bodě 4. a 5. zažil šikanu, jaký druh šikany to byl? (kyberšikana, mobbing, bossing, stalking)

Spíše mobbing, jelikož jsem měla konflikt s kolegy IT na škole. Dodnes se spolu nebavíme a ignorujeme se. Šlo o to, že jsem byla okřiknuta často před studenty, po tom, co jsem chtěla vyřešit problém s počítači. Pokud nemáme programy na počítačovou grafiku, kterou ve škole učím, je to velký problém, bez programů tento předmět nejde učit. Kolega o tom, co se stalo řekl mé matce, která na škole také učí, takže chtěl řešit problém nás dvou bez mého vědomí.

6. Zmínili jste se někdy o šikaně ve škole?

Vždy jsem se například o výše zmíněném kolegovi dohodla s kolegy na vyřešení problému. K vedení se to nedostalo, ale věděl o tom třídní učitel. Podporovali jsme kolegu a radili jsme mu jen v rámci učitelského sboru, aby věděl, jak reagovat na narážky žáků. Po domluvě s žáky, kteří šikanovali kolegu, se vše zlepšilo. I tímto způsobem jsme to stačili ustát společně.

7. Jaký postup byste použil/la na vyřešení šikany a přesněji kyberšikany na Vaši osobu?

Pokud by studenti šikanovali mně, snažila bych se vše sama utnout, pokud by to nešlo šla bych za třídní, poté k vedení a udělala bych rozhovor s rodiči. Podle toho, jaký druh šikany by to byl a jak moc bych situaci zvládla řešit.

8. Jaký by mohli mít žáci, kolegové nebo nadřízení motiv k šikaně k Vám, jako k učiteli?

Jediný problém, kterého jsem si všimla je, že jsem hodně mladá, nastoupila jsem na školu, když mi bylo 22 let, a to byl jeden z problémů v učení na střední škole. U mých kolegů se často stávalo, že mně nerespektovali a brali mně jako malé dítě. Ageismus jsme tam velmi cítila a vysmívali se mi, že jsem tak mladá. U studentů by to mohl být také problém, ale kupodivu s tím nemám žádný problém, naopak u kolegů jsem to cítila, a pokud bych si to nechala líbit, tak by se to mohlo dostat až k šikaně.

9. Napadá Vás, jak šikaně a kyberšikaně předejít?

Nenapadá mě nic ke kyberšikaně, z toho důvodu, že při hodině používají studenti nejen mobil, ale především počítač, pokud učím grafické programy. Mobily se mohou zakázat při hodině, ale i tak bych to neviděla jako řešení. V dnešní době je to skoro nereálné, že by studenti mobil neměli.

10. Byla jste někdy proškolen/na o šikaně nebo kyberšikaně ve školním zařízení?

Určitě jsme mněli spoustu školení, ale nepamatuji si na žádné o šikaně nebo kyberšikaně obecně. A to jsem žádné školení nevynechala. Myslím si, ale že je to potřeba. Když si člověk vybaví dnešní dobu, kdy jsou všichni stále online na mobilech a sociálních sítích. Dokonce i já, když jsem byla na střední jsem už mobil při výuce používala a statusy mohli být na hraně a brány jako šikana učitelů. S tím by se dalo pracovat ve školním řádu. Ale že bych byla proškolená o tomto problému, to opravdu nikdy neproběhlo.

ROZHOVOR S UČITELKOU DĚJIN UMĚNÍ NA 1. KŠPA PRAHA

1. Jak se jmenujete, Váš věk a na jaké škole pracujete?

Jmenuji se Kateřina Kratochvílová je mi 30 let a pracuji na 1.KŠPA Praha a na 1.KŠPA Kladno.

2. Jak dlouho ve svém oboru pracujete?

Jako učitelka pracuji čtvrtým rokem a učím dějiny výtvarného umění, psychologii a psaní všema deseti.

3. Setkala jste se s kolegou, který zažil šikanu na vlastní osobu?

V minulém školním roce jsem se setkala s tím, že žák šikanoval mojí kolegyni, byl to žák z její třídy, ona byla třídní toho studenta. Bylo to tak, že se o té šikaně dozvěděla až s odstupem času. Na messengeru měli ve třídě skupinu, a tak tu učitelku stále pomlouval. A ta třída se ho bála a nikdo z nich nic neřekl. V celé třídě byla špatná atmosféra a až na konci školního roku kdy se spolužáci dozvěděli že ukončil skupinu a školu. Tak se studenti rozmluvili o tom, jak se on choval a že se ho všichni báli hlavně že celou dobu pomlouval tu učitelku.

4. Zažila jste někdy šikanu na Vaši osobu?

Ve chvíli, kdy jsem začala pracovat na druhé škole (1.KŠPA Kladno), tak jsem ze strany kolegů zažila lehký mobbing. Protože co si na mě stěžovala jedna třída, tak další týden mi začali kolegové chodit do hodin. Dívali se, co mám na tabuli. Pak ještě kontrolovali čas hodin, jestli nekončím hodinu o trochu dřív. Hned po zvonění mi do hodiny naběhli a ptali se kde mají žáci učitelku, i když bylo hned po hodině, a to už jsem byla v kabinetě, protože jsem ho měla hned vedle té třídy. Po čtrnácti dnech to skončilo. Šikanu od

studentů jsem zažila jen na krátko a to, že mi student zmínil při hodině, že se mu nelíbí způsob mé výuky a že jsem mladá a asi tomu nerozumím. Ale žádnou dlouhodobou šikanu jsem nezažila.

5. Pokud jste v bodě 4. a 5. zažila šikanu, jaký druh šikany to byl? (kyberšikana, mobbing, bossing, stalking)

Ano, zažila jsem si jen chvilkový mobbing i šikanu od žáka, ale netrvalo to déle než týden.

6. Zmínila jste se někdy o šikaně k Vám ve škole?

Ano, hned po tom, co jsem zažila jak mobbing i šikanu od žáka. Ale chvíli mi trvalo, než jsem to v sobě sama zpracovala. A asi po týdnu jsem to řekla vedení, a to přesně kolegům, tak vedení, a to zřizovatelce školy. Mobbing ze strany kolegů se ke mně dostala taková teorie, že to všechno pošťuchovala bývalá ředitelka. Která mě sice oslovila, jestli nechci učit na Kladně, ale zároveň pošťuchovala kladenské učitele proti těm pražským. Proto jsem s problémem nešla za ní, ale za zřizovatelkou.

7. Jaký postup byste použil/la na vyřešení šikany a přesněji kyberšikany na Vaši osobu?

Kyberšikanu ze strany žáka bych řešila přes všechny, co se můžou k tématu vyjádřit, jako třídnímu učiteli, preventistou, zřizovatelce. Také by záleželo na tom, čeho by se to týkalo. Ale jelikož vím, že nemám nikde na internetu například nahé fotografie, tak bych se nebála to řešit a nenechávala bych si to určitě pro sebe. A ze strany kolegů, myslím si, že teď nemáme špatný kolektiv, takže si nemyslím, že by mne někdo šikanoval.

8. Jaký by mohli mít žáci, kolegové nebo nadřízení motiv k šikaně k Vám, jako k učiteli?

Žáci by mohli mít motiv šikanování, protože jsem mladá a možná by mohli mít pocit, že nejsem tak znalá. Asi ta neznalost a mládí může být důvodem pro šikanu od starších kolegů nebo studentů.

9. Napadá Vás, jak kyberšikaně předejít?

Tak snažím se předcházet šikaně tak, že se ke studentům snažím být chápavá, spravedlivá, snažím se jim tolerovat nějaké neduhy, ale zároveň dokážu být i přísná. Zakazuji jim

telefon ve vyučování, tím předcházím tomu, aby si mě mohli natáčet nebo fotit při vyučování.

10. Byla jste někdy proškolen/na o šikaně nebo kyberšikaně ve školním zařízení?

Proti šikaně nebo kyberšikaně, jsem se asi nejvíc naučila sama, je možné že na základce byly nějaké doprovodné programy. Na pedagogickém minimu jsem také neměla žádný kurz pro prevenci proti šikaně. A ani na této škole žádné proškolení nebylo.

ROZHOVOR S UČITELEM VÝPOČETNÍ TECHNIKY 1. KŠPA KLADNO

1. Jak se jmenujete, Váš věk a na jaké škole pracujete?

Jan Cafourek, 33 let a pracuji na 1.KŠPA Kladno.

2. Jak dlouho ve svém oboru pracujete?

Jako učitel pracuji osm měsíců a mám na starosti primárně informační technologie, takže výpočetní technika je můj předmět.

3. Setkal jste se s kolegou, který zažil šikanu na vlastní osobu?

Ano i za velice krátkou dobu jsem se setkal s kolegyní, která má bohužel zkušenost s tímto negativním jevem, jako je šikana. Takže ano setkal a když jsem se s kolegyní bavili, tak mi bylo sděleno, že byla řekněme velmi nekulantně šikanována studentkou pomocí nějaké kyberšikany, to znamená pomocí emailů a dalšího obtěžování přes internetovou technologii.

4. Zažil jste někdy šikanu na Vaši osobu?

Zatím za mou krátkou kariéru jsem se neseťkal ze strany ani vedení ani studentů, že by byla nějaká šikana, takže nemám díky bohu naštěstí s tímhle žádný zkušenosti.

5. Pokud jste v bodě 4. a 5. zažil šikanu, jaký druh šikany to byl? (kyberšikana, mobbing, bossing, stalking)

U té kolegyně došlo ke kyberšikaně a trochu i stalkingu ze strany žákyně. Zatím nevím o jiné šikaně mých kolegů. Jsem ve škole zatím krátce.

6. Zmínil jste se někdy o šikaně ve škole?

Tak vlastně o tomhle jsem se dozvěděl přímo od kolegyně v té době jsem ještě neučil na 1.KŠPA, tak jsem neměl možnost se aktivně účastnit řešení tohoto jejího problému se

žákyní. Takže jsem to neřikal managementu školy ze strany školy, ale pouze jsme se bavili s tou kolegyní, které se to stalo.

7. Jaký postup byste použil/la na vyřešení šikany a přesněji kyberšikany na Vaši osobu?

Jaký bych použil postup řešení? Tak samozřejmě spousta lidí by mohla zpanikařit, a hned to řešit trochu radikálně, ale já bych primárně zjistil od studenta, co ho k tomu vedlo, může to být jednorázové zkratovité jednání a nemusí to ani souviset s tím, čemu se nazývá šikana. Mohla to být například dnes mezi studenty populární challenge nebo sázka, a to může být jednorázový. Určitě když to nebylo to nebylo moc příjemný mě jako předmětu šikany, tak bych určitě zvolil konzultaci se studentem mezi čtyřma očima, abychom si vlastně vyjasnili, co to bylo, pokud bych vyhodnotil, že je to opravdu nějaká cílený útok ze strany studenta, tak bych to řešil s kompetentními lidmi, to znamená že bych je vyzval k řešení třídního učitele a metodika prevence. Snažil bych se to vyřešit s měkkými zdroji, než třeba kontaktovat správní orgán jako je policie. Opravdu se může stát, že ten student je v pozici, kdy volá o pomoc. A zvolil ne úplně vhodný způsob, jak získat tu pozornost. Když bychom šli například na policii, tak by s tím student mohl mít zbytečný problém a nemusí to být vždy tak, jak to vypadá. Pokud by to bylo opravdu něco vážnějšího, tak bychom přistoupili s kolegy, kteří jsou na to odborníci, tak bychom došli k dalšímu kroku, ale vždycky primárně zjistit příčinu, jít za studentem a pak teprve řešit další navazující kroky.

8. Jaký by mohli mít žáci, kolegové nebo nadřízení motiv k šikaně k Vám, jako k učiteli?

Když začneme například u motivu, který může mít student, tak je to například jak jsem zmínil v předchozí odpovědi, je to nějaké volání o pomoc. Ne že bychom my jako učitelé nemohli být za tak krátkou dobu, co se stýkáme v nějaké sociální nebo finanční situaci, ten student se může nacházet v těžké situaci a může to být volání o pomoc. Student může mít duševní poruchu, o které se vlastně neví, která je skrytá, může se rozvíjet. To je další věc. Pak to může být challenge mezi studenty. Řeknou si, že vyprovokují učitele a nemuseli zvolit úplně vhodný způsob, ale nemusí to být ani cílená šikana. Pokud by to bylo ze strany kolegů, jelikož jsem dost přímočarý, tak bych šel rovnou ke kolegovi a rovnou bych si to s ním vyřikal. Pokud by se chtěl ten dialog rozjet, nemám problém.

Ale pokud ne a obtěžovalo by to kolegy i studenty, tak bych to šel řešit na vyšší místo, jako je management školy.

9. Napadá Vás, jak šikaně a kyberšikaně předejít?

Tak určitě student, co šikanuje si vybírá oběť na základě vnějších vlivů a našeho chování mu můžeme vadit a měli bychom se zamyslet, jak se chováme k našemu okolí. Protože přece jen když jsme pedagogové, tak připravujeme toho mladého člověka na fungování ve společnosti. Potřebujeme tedy zvolit vhodný způsob chování k té dané cílové skupině, například se chovat jinak k prvnímu ročníku a jinak ke čtvrtému ročníku. Nijak se nad nimi nepovyšovat a neprovokovat je zbytečně, protože nevíme, v jakém rozpoložení právě jsou. Jak přesně zněla otázka? Děkuji, určitě by to na škole nemělo být tabuizovaná, mělo by se o tom mluvit, protože to je věc, která se může stát komukoli kdekoli a může to hraničit se závadnou aktivitou jako je šikana. Takže určitě o tom mluvit, a to pravidelně, ne že se udělá jedna přednáška. Mělo by to být tématem přímo ve výuce jako ve výpočetní technice, měly by být tematické plány a internetová bezpečnost. Narovinu my žijeme ve světě nějakého online světa kyberprostoru a ty témata pro nás nemusí být cílené, ale můžeme to zprvu vnímat jako legraci, ale dále to může gradovat. Můžeme se dostat do pastí a dopadne to špatně pro všechny strany, ať už pro toho, kdo to myslel jako legraci tak i fatální následky pro toho, kdo je obětí šikany. Takže určitě ne to tabuizovat, jako je zvykem v české společnosti, že tyto témata nejsou populární, tak se to zamete pod koberec. Prostě o tom mluvit, mluvit, mluvit a takže tak je to z mé strany.

10. Byl jste někdy proškolen/na o šikaně nebo kyberšikaně ve školním zařízení?

Zatím jsem školení na tuto tematiku neměl, možná je to tím, že jsem ještě krátce ve školním prostředí. Ale myslím si, že kdyby to bylo standardní téma tak by se to vyučující měl dozvědět hned při nástupu do instituce. Ale vzhledem k tomu, že úzce spolupracuji s výchovnou poradkyní a je to téma, které pro nás není tabu, tak se o tom běžně bavíme, protože se to může kdykoli stát. A je potřeba na to být připraven, protože i díky tomu, že jsem nově v roli třídního učitele a chci, aby se mí studenti cítili bezpečně v prostředí školy, tak se o tom pravidelně bavíme s výchovnou poradkyní. To že by to bylo plošně školení v rámci školní instituce, to se mi ještě nestalo.

ROZHOVOR S UČITELEM CESTOVNÍHO RUCHU 1.KŠPA Kladno

1. Jak se jmenujete, Váš věk a na jaké škole pracujete?

Jmenuji se Petr Mašata, je mi ještě 35 let a pracuji na 1.KŠPA Kladno.

2. Jak dlouho ve svém oboru pracujete?

Učím tři a půl roku a učím předměty zeměpis cestovního ruchu, technika cestovního ruchu, obecná geografie, marketing cestovního ruchu, technika administrativy, geografie v ekonomii, a to je všechno.

3. Setkal jste se s kolegou, který zažil šikanu na vlastní osobu?

Má kolegyně se setkala s bossingem od bývalé ředitelky, tenkrát jí stále něco nařizovala, co nebylo v její kompetenci. Stále jí také chodila na hospitace do třídy, aniž by k tomu měla důvod.

4. Zažil jste někdy šikanu na Vaši osobu?

Já také bossing, bylo to také od bývalé ředitelky. Vlastně to bylo to samé, co zažila kolegyně. Dostával jsem úkoly, které mi nepříslušely za ty jsem nedostával zapláceno. Bývalá ředitelka na mně stále křičela o věcech, které nedávali smysl. Sváděla na mně věci, za které jsem nemohl.

5. Pokud jste v bodě 4. a 5. zažil šikanu, jaký druh šikany to byl? (kyberšikana, mobbing, bossing, stalking)

Šlo o bossing, bývalá ředitelka nás zaúkolovala různými úkoly, šla po nás, hledala různé chyby, které jsme ani nemohli udělat. Později jsme zjistili, že se dověděla o tom, že ji chtějí odvolat z funkce a chtěla proto naše předměty, které dříve učila, když ještě nebyla ve funkci ředitelky.

6. Zmínil jste se někdy o šikaně ve škole?

Bavili jsme se o tom s kolegyní, která zažívala to samé, co já. Zástupkyně pro distanční studium se o tom od nás dozvěděla a potvrdila nám to, že bude bývalá ředitelka vyhozena z funkce ředitelky. Naše do té doby jen teorie, byla tímto potvrzena.

7. Jaký postup byste použil/la na vyřešení šikany a přesněji kyberšikany na Vaši osobu?

Záleželo by na tom, koho by se to týkalo, odkud by to šlo, kdyby to bylo z vedení, tak bych šel za někým jiným z vedení. Popřípadě bych to oznámil například na policii, hlavně pokud by šlo o kyberšikanu.

8. Jaký by mohli mít žáci, kolegové nebo nadřízení motiv k šikaně k Vám, jako k učiteli?

Motiv k šikaně by mohli mít ten, že by pravděpodobně chtěli získat mé místo, vyštípat mně z práce nebo že by mně neměli rádi, a to je asi vše, co by mě napadlo.

9. Napadá Vás, jak šikaně a kyberšikaně předejít?

Aby k šikaně nedocházelo, bylo by dobré se dobře chovat, abych nevadil ostatním lidem. Pokud by učitele chtěl někdo vyštípat z práce, tak to asi neovlivním. Ale asi se chovat tak, aby ten člověk neměl důvod tě nějakým způsobem šikanovat.

10. Byl jste někdy proškolen/na o šikaně nebo kyberšikaně ve školním zařízení?

Tak proškolen jsem proti šikaně nebyl a ani na prevenci.

ROZHOVOR S UČITELKOU ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ 1.KŠPA Kladno

1. Jak se jmenujete, Váš věk a na jaké škole pracujete?

Jmenuji se Marcela Machalová učím na 1.KŠPA na Kladně a je mi 59 let.

2. Jak dlouho ve svém oboru pracujete?

Ve svém oboru pracuji 29 let a učím odborné předměty jako účetnictví, ekologii a další předměty.

3. Setkala jste se s kolegou, který zažil šikanu na vlastní osobu?

Nesetkala nebo alespoň o tom nevím.

4. Zažila jste někdy šikanu na Vaši osobu?

Ano přímo od ředitele, který už na škole nepracuje.

5. Pokud jste v bodě 4. a 5. zažil šikanu, jaký druh šikany to byl? (kyberšikana, mobbing, bossing, stalking)

Od mého nadřízeného jsem musela stále dělat úkoly do večerních hodin, které nakonec házel do koše. Pak jsem například dostala několik dní placeného volna, které mi poté ale neproplatil. Tak jsem měla nízký plat i několik měsíců.

6. Zmínila jste se někdy o šikaně k Vám ve škole?

Ano, i jsme to řešili se zřizovatelkou školy, a po více letech ho škola vyhodila, takže teď už takový problém nemám.

7. Jaký postup byste použil/la na vyřešení šikany a přesněji kyberšikany na Vaši osobu?

Nahlásila bych to na policii, to je nejjednodušší a nejrychlejší, pokud by se jednalo o kyberšikanu. A pokud by se jednalo o nezletilého žáka, tak ještě na OSPOD.

8. Jaký by mohli mít žáci, kolegové nebo nadřízení motiv k šikaně k Vám, jako k učiteli?

Mě šikanovat už nikoho nenapadne. Netuším, co by někoho mohlo vyprovokovat. V té době, co jsme to řešili s nadřízeným, tak se mě chtěl zbavit, tak to byl jediný důvod, který nebyl nijak vysvětlený.

9. Napadá Vás, jak kyberšikaně předejít?

U mé osoby je to jasné, tam už jsem předešla. Ale úplně si to nedokážu představit, protože to že je někdo, kdo je ve třídě hodný, je asertivní, tak to zase těm, kteří šikanovat chtějí dává do rukou páku. Většinou jsou to děti, které šikanované byly, takže to oni potom přenášejí dál, protože by chtěli být v pozici toho silného. A tomu se dost dobře předejít nedá, leda by se o tom s nimi mluvilo. Ale stejně to někdo zkusí.

10. Byla jste někdy proškolen/na o šikaně nebo kyberšikaně ve školním zařízení?

Díky tomu, že jsem byla výchovný poradce sedm let. Chodila jsem často na proškolení o šikaně. Tady na škole se to nedělá, chodí se k profesionálům od MŠMT, pokud je někdo výchovný poradce. Je úplně zbytečné, aby na proškolení chodily učitelé, má to všechno řešit výchovný poradce.

6 VÝSLEDKY ŘÍZENÝCH ROZHovorŮ

Z řízených rozhovorů vyplývá to, že až na kolegyni, která dlouho pracovala jako výchovná poradkyně, by ostatní učitelé uvítali na střední soukromé škole 1.KŠPA Kladno i Praha školení o šikaně, a především kyberšikaně mezi učiteli a žáky.

Před tím, než jsem se tázala respondentů na otázky, jsem vždy vysvětlila typy šikany, jako mogging, bossing, stalking a kyberšikanu, ještě před nahráváním na mobilní zařízení. Zjistila jsem tak, že učitelé ani definice těchto pojmů neznají. To mě jen utvrdilo v přesvědčení, že učitelé, a především třídní by měli mít alespoň základní přehled a možnost školení k tomuto závažnému tématu, a to i přesto, že je vždy vyžadováno konzultování šikany na škole s výchovným poradcem. Výchovný poradce ani policie nemusí být vždy včas na místě, kde se šikana objevuje. Málo, který učitel jde rovnou na vedení školy nebo na policii. Šikanu dále řeší mezi kolegy, kteří vlastně nemají možnost dotyčným pomoci, jelikož nejsou na toto téma proškolení.

ZÁVĚR

Tato práce ukazuje problém se šikanou nejen ve školním prostředí, ale také skutečnost, že šikana hlavně pomocí kyberšikany zachází do soukromí pedagogů i žáků. Problémem tedy není pouze její vliv v prostředí školy, ale i v soukromí.

Práce napomohla svými příklady pedagogům a pracovníkům ve školství tím, že rozšířila jejich povědomí o možnostech řešení šikany a její problematiky. Vytvořený teoretický rámec, může sloužit k tomu, aby se učitelé dozvěděli o možnostech jednání nejen v případech, kdy si žák dovoluje urážlivé poznámky směrem k učiteli, či jej jiným způsobem ponižuje a zasahuje tak do jeho psychiky.

Díky uceleným poznatkům šikany mezi učitelem a žákem, se pedagogové mohou dozvědět pomocí této závěrečné práce, o možnosti řešit šikanu, nejen s nadřízenými, ale dokonce s policií a nikoli, jak tomu bývá zvykem, pouze s kolegy a rodiči šikanujícího žáka.

Práce tedy napomohla k přesvědčení, o nutnosti řešení šikany a její problematiky v pedagogickém prostředí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

KOLÁŘ, M., 1997. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Vyd. 1. Portál, Praha. ISBN 80-7178-123-1

FONTANA, D., 2014. *Psychologie ve školní praxi*, příručka pro učitele, Portál, Praha. ISBN 978-80-262-0741-2

BENDL, S., 2003. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Vyd. 1. Pedagogika ISV nakladatelství, Praha. ISBN 80-86642-08-9

ŘÍČAN, P. a JANOŠOVÁ, P. 2010. *Jak na šikamu*. Vyd. 1. Grada, Praha. ISBN 978-80-247-2991-6

VACÍNOVÁ, M., 2010. *Psychologie*. Druhé doplněné vydání. Univerzita Jana Ámose Komenského Praha. ISBN 978-80-7452-0008-2

ČECH, T., 2011. *Mobbing jako negativní fenomén v prostředí základních škol*, Škola a zdraví pro 21. století, Masarykova univerzita Brno. ISBN 978-80-210-5448-6

MONATOVÁ, L., 1996. *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*, Paido-edice pedagogické literatury, Brno. ISBN 80-85931-20-6

ROGERS, V., 2011 *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*, Portál, Praha. ISBN 978-80-7367-984-2

ČERNÁ, A., 2013. *Kyberšikana*, průvodce novým fenoménem, Grada, Praha. ISBN 978-80-247-4577-0

UDATNÁ, J., 2008. *Minimalizace šikany*, shrnutí pilotního projektu [informační a propagační brožurka] 1. vyd. Aisis, Kladno. ISBN 978-80-904071-2-1

Seznam použitých internetových zdrojů

Zdroj: [online] © 2019 *Šikana na pracovišti* [online cit. 2019-19-11] Dostupné z <https://www.dustojnepracoviste.cz/o-sikane/sikana-na-pracovisti>

Zdroj: [online] © 2008 *Co je to stalking a cyberstalking* [online cit. 2008-17-5] Dostupné z <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/kyberstalking/66-23>

SEZNAM ZKRATEK

ADHD – Porucha pozornosti s hyperaktivitou

1.KŠPA – První Kladenská soukromá střední odborná škola

GDPR – General Data Protection Regulation neboli Obecné nařízení o ochraně osobních údajů

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník	I
-----------------------------------	----------

Příloha A - Dotazník

Zápisový arch řízených rozhovorů

Základní informace o rozhovoru

Tazatel: Lucie Zelinková

Dotazovaný: Daniela Herodesová

Organizace: ~~1.KŠPA Kladno~~/1.KŠPA Praha

Projekty: Šikana se zaměřením na kyberšikanu pedagogických pracovníků na soukromé střední škole 1. KŠPA

Místo: Praha 3

Datum a čas: 11.10.2021

Další přítomní:

Zapisoval: Lucie Zelinková

Dotazovaný sám určí, zda chce být nahráván anebo tazatel zapíše poznámky do tohoto archu.

1. Jak se jmenujete, Váš věk a na jaké škole pracujete?
2. Jak dlouho ve svém oboru pracujete a jaký předmět učíte?
3. Setkal/la jste se s kolegou, který byl šikanován žákem nebo kolegou?
4. Zažil/la jste někdy nějakou šikanu na Vaši osobu?
5. Pokud jste se v minulosti setkal/la se šikanou, jaký druh šikany to byl? (kyberšikana, mobbing, bossing, stalking)
6. Zmínil/la jste se někdy o šikaně ve škole?
7. Jaký postup byste použil/la na vyřešení šikany a přesněji kyberšikany na Vaši osobu?
8. Jaký by mohli mít žáci, kolegové nebo nadřizení motiv k šikanování Vaší osoby?
9. Napadá Vás, jak šikaně a kyberšikaně předejít?
10. Byl/la jste někdy proškolen/na o prevenci proti šikaně nebo kyberšikaně ve školním zařízení?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lucie Zelinková

Název kurzu: CŽV

Název práce: Šikana se zaměřením na kyberšikanu pedagogických pracovníků na soukromé střední škole 1. KŠPA

Rok: 2021

Počet stran textu bez příloh: 24

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 10

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 2

Počet ostatních zdrojů: 0